

Звіт про діяльність Ради з фінансової стабільності (серпень 2018 – липень 2019)

Національний
банк України

МІНІСТЕРСТВО
ФІНАНСІВ
УКРАЇНИ

Київ 2019

Вступне слово

У звітному періоді в Україні було збережено макроекономічну і фінансову стабільність, незважаючи на низку політичних та економічних викликів – паузу у співпраці з МВФ, проходження періоду пікових виплат за зовнішнім боргом, посилення геополітичних ризиків, виборний цикл.

Проте декілька проблемних питань, які виникли у попередні роки, все ще залишаються джерелом системних ризиків. Насамперед, це врегулювання проблемної заборгованості державних банків, упередження негативних сценаріїв розгортання подій навколо Приватбанку, поліпшення фінансового стану ФГВФО. На їх вирішенні і зосередилась Рада з фінансової стабільності (Рада) у своїй діяльності за звітний рік.

Рада оприлюднила Рекомендації (принципи) щодо роботи банків державного сектору із непрацюючими кредитами (NPLs), відзначила необхідність прискорення перетворення усіх державних банків у високоприбуткові та операційно ефективні фінустанови, у т.ч. за участю нещодавно обраних незалежних наглядових рад у державних банках. Рада очікує помітної активізації процесу розчищення балансів державних банків від NPLs. Цьому сприятимуть запроваджені Національним банком у липні вимоги до процесу управління проблемними активами в банках України.

Традиційно на порядку денному Ради залишалися питання більшої ефективності роботи фінансового сектору, у т.ч. запровадження потрібних для цього міжнародних стандартів. Наприкінці минулого року Рада обговорила та підтримала подання корпоративної фінансової звітності в єдиному електронному форматі iXBRL. Очікується, що оновлений порядок формування і подання фінансової звітності сприятиме спрощенню ведення бізнесу для українських компаній. Більша відкритість фінансової інформації про діяльність українських підприємств сприятиме покращенню інвестиційного клімату та розвитку ринків капіталу.

ЗМІСТ

	Стор.
Поточний склад Ради	4
Основні питання, що розглядалися Радою	
1 Огляд системних ризиків	5
<i>Вставка: Ризики і ключові рекомендації рад/комітетів з фінансової стабільності світу</i>	8
2 Проблемна заборгованість у державних банках	10
3 Кредитування державних монополій	13
4 Врегулювання потенційної неплатоспроможності ФГВФО	14
5 Подання фінансової звітності в єдиному електронному форматі iXBRL	16
6 Наслідки судових рішень у справах за участю Приватбанку	18

Склад Ради з фінансової стабільності¹**Співголови Ради:**

- Маркарова Оксана Сергіївна – Міністр фінансів України
- Смолій Яків Васильович – Голова Національного банку України

Члени Ради:

- Хромаєв Тимур Заурбекович – Голова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку
- Пашко Ігор Володимирович – Голова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг
- Ворушилін Костянтин Миколайович
(до 17.07.2019) – Директор-розпорядник Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
- Рекрут Світлана Валеріївна
(з 18.07.2019)
- Рожкова Катерина Вікторівна – Перший заступник Голови Національного банку України
- Гелетій Юрій Ігорович – Заступник міністра фінансів України з питань європейської інтеграції

¹ Станом на липень 2019 року

Основні питання, що розглядалися Радою з фінансової стабільності

За період із серпня 2018 року до липня 2019 року Рада провела три засідання.

1. Огляд системних ризиків

Національний банк презентував огляд поточних ризиків для фінансової стабільності на кожному засіданні Ради (таблиця 1).

Таблиця 1. Еволюція системних ризиків

	2018		2019	
	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.
Світова економіка	↗	↗	→	↗
Зовнішній попит	→	→	↘	→
Економічні умови	→	→	→	→
Державні фінанси	↗	→	→	→
Валютний ринок	↗	→	↘	→
Геополітика	→	↗	→	→

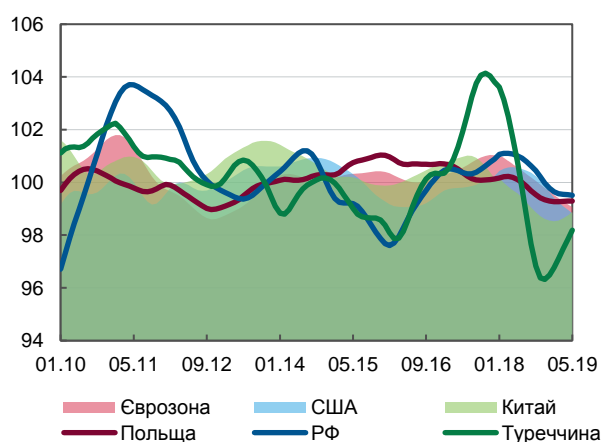
Примітка:

Оцінка зміни ризиків. Стрілки вгору – збільшення ризику; стрілки вниз – зменшення ризику.

Світова економіка. Протягом останнього року відбувається уповільнення світової економіки, зокрема сповільнюється економічне зростання більшості країн – основних торговельних партнерів України. Так, під впливом протекціоністських заходів, передусім у відносинах між США та Китаєм, майже призупинилось зростання світової торгівлі.

У другій половині 2018 року джерелом ризику для економічного зростання була монетарна політика провідних центральних банків (ЄЦБ та ФРС США).

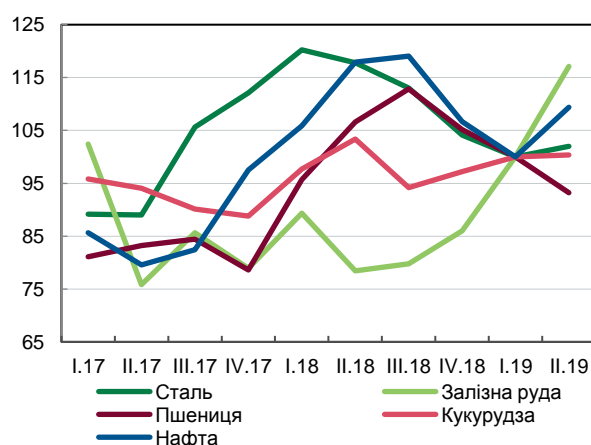
Графік 1. Динаміка складених випереджальних показників (CLI) ОЕСР* для основних торговельних партнерів України

* CLI розроблені для ранньої, за 6-9 місяців, ідентифікації зміни фази ділового циклу (пік чи спад).

Джерело: ОЕСР.

Графік 2. Динаміка цін сировинних товарів*, I кв. 2019 = 100%

* Нафта – сорт Brent; сталь – квадратна заготовка; залізна руда – концентрат, Китай; пшениця, кукурудза – світова середня за квартал.

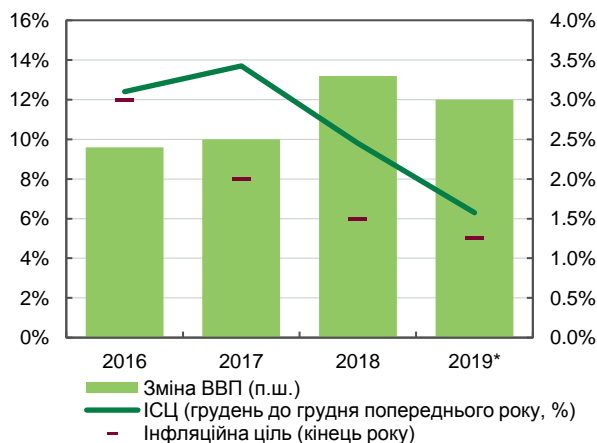
Джерело: НБУ, Інфляційний звіт, липень 2019

Водночас у першій половині 2019 р. ЄЦБ та ФРС під впливом наростання негативних тенденцій в економіці спочатку сигналізували про гальмування підвищення ключових ставок, а згодом – про ймовірне пом'якшення монетарної політики. Тим не менш, оголошення намірів центральних банків були не достатніми для формування очікувань економічних агентів, необхідних для нейтралізації загроз уповільнення.

Зовнішній попит. У 2018 р. ціни на сировинні товари, які експортує та імпортує Україна зокрема енергоносії, переважно знижувалися. Виключення становили ціни на залізну руду, які сягнули максимального рівня за останні три роки. Їх неочікуване зростання під впливом факторів пропозиції також підтримувало ціни на сталь. Незмінним системним ризиком для цін на сировинні товари залишається подальше посилення протекціоністських заходів, зокрема внаслідок загострення торговельного протистояння між США та Китаєм.

Економічні умови. Економічне зростання України уповільнилося в першій половині 2019 року, зокрема через послаблення економічної активності у світі. Серед ключових факторів, які підтримують зростання, – стійкий внутрішній попит, якому допомагає підвищення заробітної плати та соціальних виплат. Триває уповільнення інфляції до цільових значень, насамперед завдяки жорсткій монетарній політиці та відповідальній фіскальній політиці. Дефіцит поточного рахунку розширився у 2018 році, але у 2019 році очікується його звуження завдяки рекордному врожаю зернових та сприятливим умовам торгівлі, зокрема нижчим цінам на енергоносії.

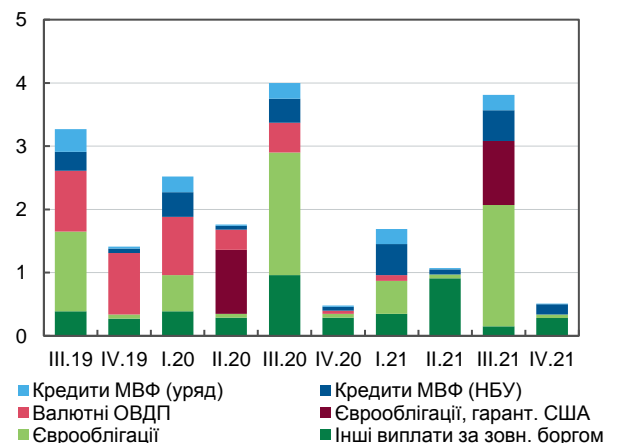
Графік 3. Динаміка ВВП та індексу споживчих цін (ІСЦ), % р/р

* Прогнози НБУ

Джерело: НБУ, ДССУ.

Графік 4. Валютні виплати за державним та гарантованим державою боргом, млрд. дол.*

* У тому числі відсотки.

Джерело: розрахунки НБУ.

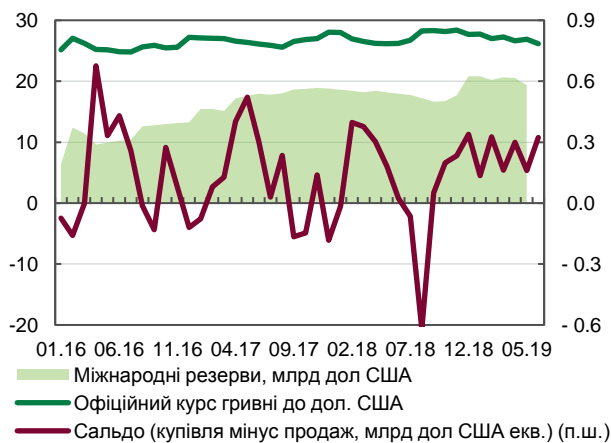
Державні фінанси. Україна у 2019-2021 роках проходить період пікових виплат за зовнішнім боргом. У випадку обмежених можливостей залучати кошти на міжнародних ринках капіталу, виникатиме загроза фінансуванню дефіциту бюджету в повному обсязі та рефінансуванню державного боргу. Тому уряд впроваджує кроки, покликані підвищити фіскальну стійкість. Зокрема, вжито заходи щодо фіскальної консолідації, в тому числі запроваджено нові фіскальні правила до Бюджетного кодексу України (дефіцит Державного бюджету не може перевищувати 3% ВВП, державний та гарантований державою борг – 60% ВВП, обсяг надання державних гарантій обмежено розміром у 3% планових доходів загального фонду Державного бюджету). Подальша співпраця з МВФ є важливою з огляду на можливість отримання пільгового фінансування від міжнародних

партнерів (ЄС, Світового банку, інших) та збільшення доступу до міжнародного ринку капіталу.

У I півріччі 2019 року зведений бюджет виконано зі значним профіцитом, який в основному обумовлений виконанням місцевих бюджетів із профіцитом у сумі 21,1 млрд грн. Державний бюджет за I півріччя 2019 року виконано із дефіцитом у обсязі 0,9 млрд грн. Фінансування видатків у I півріччі поточного року зростало помірними темпами (на 11,7% р/р у I півріччі 2019 року).

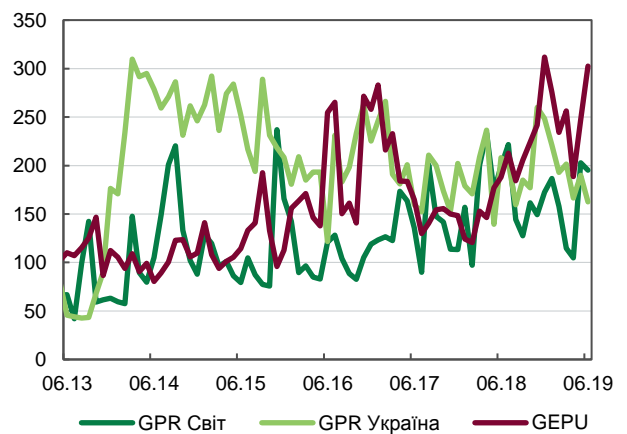
Валютний ринок. Набуття чинності новим валютним законодавством не спричинило нестабільності на валютному ринку, у т.ч. числі завдяки стабільній пропозиції валюти з боку експортерів та надходженням переказів від трудових мігрантів. Додатковим фактором пропозиції валюти у 2019 році стало зростання інвестицій нерезидентів в ОВДП. У результаті обмінний курс гривні залишався відносно стабільним, а Національний банк мав можливість поповнювати резерви через інтервенції на ринку.

Графік 5. Динаміка валютного ринку.

Джерело: НБУ.

Графік 6. Індекс геополітичних ризиків (GPR)² та індекс непевності світової економічної політики (GEPU)³.

Джерело: Dario Caldara and Matteo Iacoviello; Davis, Steven J.

Геополітика. Геополітична ситуація залишалася напруженою через протистояння США з Іраном, торговельну війну з Китаєм, загрозу виходу Британії з ЄС без досягнення домовленостей, посилення протекціоністських настроїв у економічній політиці, заворушення у Венесуелі, протести у Франції, втручання Росії у справи інших країн.

Геополітичні ризики для України посилилися після ескалації агресії РФ в Азовському морі та сигналів від низки європейських та світових політиків про доцільність "перезавантажити" політику щодо Росії попри її незмінну агресивну позицію. Просування проекту трубопроводу «Північний потік-2» також посилює ризики для України, зокрема через можливе припинення транзиту газу територією нашої країни.

Позиція Ради. Члени Ради неодноразово наголошували на необхідності продовження активної співпраці з МВФ, що залишається запорукою продовження структурних реформ та рефінансування зовнішнього боргу за нижчими ставками.

² <https://www2.bc.edu/matteo-iacoviello/gpr.htm>

³ http://www.policyuncertainty.com/global_monthly.html

Вставка. Ризики і ключові рекомендації рад/комітетів з фінансової стабільності світу

Секретаріат Ради відслідковує системні ризики, які були виявлені міжнародними та національними радами та комітетами з фінансової стабільності, а також їхні рекомендації. Основні ризики для фінансової стабільності, виявлені у поточному році, - це непевність геополітичних перспектив (загроза Brexit без домовленостей між Британією та ЄС, можливість посилення торговельних воєн та подальше впровадження протекціоністських заходів, передусім США та Китаєм) та тенденцій міжнародної економічної політики, високі рівні заборгованості бізнесу та домогосподарств у розвинених країнах, пошук прибуткових варіантів інвестицій та кредитування, зокрема надання позик вже закредитованим корпораціям.

Таблиця 2. Глобальні ризики для фінансової стабільності, виявлені у I півріччі 2019 року⁴

Системні ризики	Рада / комітет з фінансової стабільності
Непевність перспектив міжнародної (гео)політичної ситуації та подальших тенденцій економічної політики	• FSB • ESRB • HCSF
(окремо) Вихід Великої Британії з ЄС без досягнення домовленостей (жорсткий Brexit)	• FPC • HCSF • FSC (NL)
Високе кредитне навантаження на корпорації, кредитування закредитованих компаній (leveraged lending)	• FSB • FSOC • HCSF
Висока заборгованість домогосподарств	• FSB • HCSF • FSC (NL)
Загроза переоцінки активів / ризиків на світових фінансових ринках	• ESRB • FPC • HSCF
Погіршення перспектив економічного розвитку та його наслідки	• ESRB • HCSF
Проблеми сектору житлової нерухомості	• ESRB • FSC (NL)
Міграція ризиків з банківського до небанківського сегменту фінансового сектору	• ESRB

Примітка:

FSB – Рада з фінансової стабільності Великої двадцятки; ESRB – Європейська рада з фінансової стабільності; FSOC – Рада з нагляду за фінансовою стабільністю (США); FPC – Комітет з фінансової політики Банку Англії; HCSF – Вища рада з фінансової стабільності (Франція); FSC (NL) – Комітет фінансової стабільності (Нідерланди).

На регіональному рівні, Комітет з фінансової стабільності Польщі звернув увагу на значні за сумами споживчі кредити. Наразі вони не становлять загрози, проте мають тенденцію

⁴ Системні ризики узагальнено та згруповані; ризики, притаманні тільки окремим країнам, не згадуються.

до швидкого зростання. Банкам рекомендовано більш консервативно оцінювати такі кредити та перевіряти їх мету.

Зважаючи на прогрес, який вже досягнуто у регулюванні та нагляду за банками, ради / комітети з фінансової стабільності у своїх рекомендаціях зосереджувалися і на інших питаннях, поза банківським сектором.

Схема 1. Основні напрями роботи комітетів/рад з фінансової стабільності

Фінансова стійкість небанківських фінансових установ

- просування у зміцненні регулювання небанківських фінансових установ недостатнє: потрібне посилення вимог до капіталу страхових компаній, центральних контрагентів та ін.

Вивчення наслідків технологічних інновацій у фінансах

- вивчення потенційних наслідків поширення крипто-валют, FinTech, SupTech, BigData та інших фінансових технологічних інновацій

Розвиток системи макропруденційної політики

- розвиток комунікації, системи оцінки ефективності політики та ін.

Кібер-загрози фінансовій стабільності

- розроблення інструментарію реагування на кібер-ризик

Реформа системи орієнтовних ринкових відсоткових ставок (benchmark rate)

- після скандалу із маніпуляціями ставками LIBOR, триває робота на міжнародному рівні для запровадження орієнтовних безризикових ринкових ставок

Система моніторингу та оцінки ризиків, зокрема стрес-тестування

- обговорення стрес-тестів банків, професійних пенсійних фондів, центральних контрагентів, грошових фондів, систем кібер-безпеки.
- запровадження міжнародних унікального Ідентифікатора продукту (UPI), Ідентифікатора юр.особи (LEI)
- створення міжнародної системи виявлення ризиків та удосконалення обміну інформацією

Посилення стійкості банків, передусім системно важливих

- реалізація стандарту TLAC (загальної здатності поглинати збитки) для системно важливих банків

Вплив кліматичних змін на фінансову стабільність

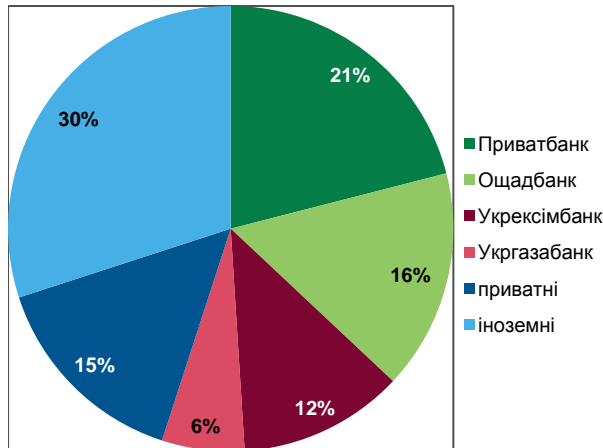
- включення оцінки кліматичних ризиків у систему моніторингу ризиків

Серед інших важливих тем дискусій цих органів - проблема скорочення кореспондентських відносин між банками, реформа ринків цінних паперів, насамперед деривативів, усунення моральних ризиків в корпоративному управлінні та системах винагороди керівництва фінансових установ (переважно на рівні FSB), а також підходи до зниження рівнів непрацюючих кредитів (на рівні ESRB).

2. Проблемна заборгованість у державних банках

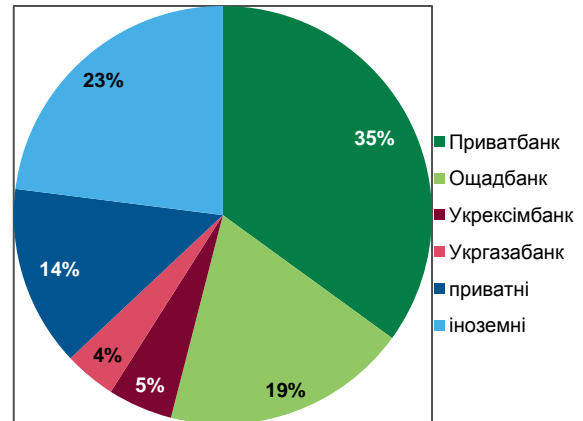
Після переходу Приватбанку у державну власність частка держави у банківському секторі різко збільшилась. Наразі частка банків державного сектору перевищує 50% за чистими активами та 60% за депозитами населення. Саме через важливість ефективної роботи таких банків Рада приділяє пильну увагу аналізу їхньої діяльності.

Графік 7. Частка держбанків у чистих активах банківського сектора на 01.01.2019

Джерело: Міністерство фінансів України.

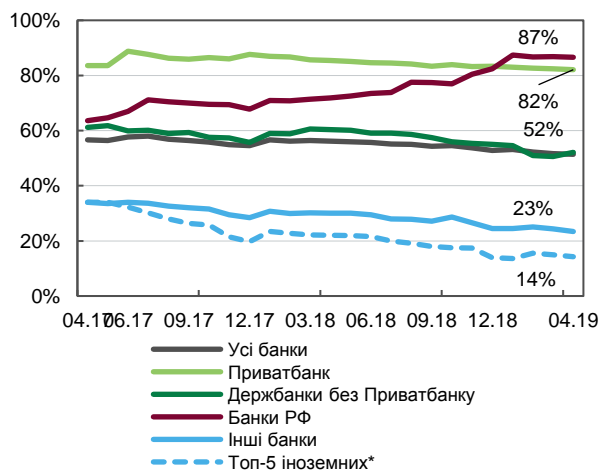
Графік 8. Частка держбанків у депозитному портфелі фізичних осіб сектору на 01.01.2019

Джерело: Міністерство фінансів України.

У державних банках проблема непрацюючих кредитів (NPLs) є найгострішою. На початок травня 2019 року частка NPLs у їхніх валових кредитних портфелях становила 66.2%. Частка державних банків у загальному обсязі непрацюючих кредитів сектору становила 69.8%, із них 40.7 в. п. у Приватбанку.

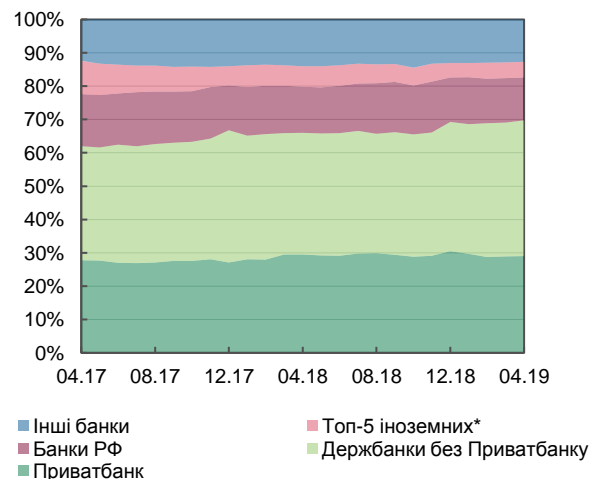
Графік 9. Частка непрацюючих кредитів у групах банків

* Найбільші за чистими активами на 01.05.19 року, крім банків РФ.

Джерело: НБУ, Звіт про фінансову стабільність, червень 2019.

Графік 10. Розподіл непрацюючих кредитів за групами банків

Розроблення та впровадження підходів до роботи з непрацюючими кредитами з метою зменшення тиску на баланси держбанків, а також максимізації їх залишкової вартості стало однією з чотирьох ключових складових оновлених Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору, які були підтримані Радою.

У липні 2018 року Рада створила Комітет (робочу групу) з урегулювання непрацюючих кредитів державних банків⁵, який запрацював у жовтні. Він провів з жовтня 2018 року по липень 2019 року вісім засідань.

За цей час Комітетом:

- Розроблені для схвалення та оприлюднення Радою [Рекомендації \(принципи\) щодо роботи банків державного сектору із непрацюючими кредитами \(NPLs\)](#). Вони були ухвалені Радою на виконання домовленостей з МВФ та оприлюднені 09.01.2019. Ці принципи стосуються лише процесу реструктуризації великих кредитів (понад 5% регулятивного капіталу банків). Вони визначають базові передумови, які повинні забезпечити справедливість та прозорість процесу реструктуризації, а також захист інтересів держави як кінцевого власника банків. Зокрема передбачено, що реструктуризації підлягатимуть тільки позики життєздатним компаніям, які не спроможні обслуговувати наявні зобов'язання. Реструктуризація призводитиме до посилення прав кредиторів, покращення звітування боржника та моніторингу з боку банку.
- Сформульовані загальні рекомендації для підвищення ефективності поточних та подальших реструктуризацій (зокрема посилення ролі банків як кредиторів, уникнення моделей реструктуризації, за якими більша частина виплат за тілом кредиту відбувається ближче до терміну його погашення).
- Розглянуті та підтримані в цілому кілька кейсів реструктуризації Ощадбанку.

З метою підвищення прозорості, Міністерство фінансів почало публікувати [щопіврічні звіти](#) про непрацюючі кредити у банках державного сектору.

Іншим ключовим напрямом згаданої стратегії реформування державних банків є удосконалення моделі управління банками державного сектору, передусім формування незалежних наглядових рад у цих банках. У травні уряд призначив незалежних членів та представників держави у наглядові ради трьох банків (АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк» та АТ КБ «ПриватБанк»), які розпочали фактичне виконання повноважень з червня 2019 року. Одним із ключових завдань нових наглядових рад стане прискорення процесу розчищення балансів держбанків від NPL.

Важливою передумовою врегулювання непрацюючих кредитів є забезпечення активної участі наглядової ради разом з правлінням банку в напрацюванні практичних рішень. Це було зокрема досягнуто в Укргазбанку, в якому завдяки успішним управлінським рішенням рівень непрацюючих кредитів є суттєво нижчим порівняно з іншими банками державного сектору. Зазначене, в свою чергу, сприяло реалізації ініціатив Міністерства фінансів щодо входження в капітал банку Міжнародної фінансової корпорації.

Вжиті заходи вже мають позитивні результати. Обсяг NPL у держбанках скорочується, хоча і дещо повільно. У 2018 році державні банки зменшили прострочену заборгованість на 5 млрд грн та здійснили реструктуризацію на 21 млрд грн. Найбільших успіхів у реструктуризації досягнув Ощадбанк. Завдяки проведеним реструктуризаціям помітно покращився корпоративний кредитний портфель держбанків.

Для прискорення розчищення балансів банків НБУ ухвалив Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України. Його норми відповідають найкращим європейським практикам та ґрунтуються на Керівних принципах для банків стосовно непрацюючих кредитів ЄЦБ (Guidance to banks on non-performing loans, March

⁵ До складу Комітету увійшли керівництво та експерти-представники Міністерства фінансів, НБУ, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

2017), настановах Європейського банківського органу з управління непрацюючими та реструктурованими експозиціями (EBA/GL/2018/06). Запровадження передбачених Положенням вимог необхідне для побудови ефективної системи управління проблемними активами. Банки повинні будуть розробити й запровадити стратегію та оперативний план управління непрацюючими активами. Їх виконання дасть змогу скоротити частку та обсяг проблемних кредитів, зокрема у держбанках.

Пріоритетним завданням для Міністерства фінансів і НБУ є якомога швидше впровадження інструментів та механізмів, які сприятимуть прискоренню вирішення проблеми NPLs. Важливий крок на цьому шляху - це продовження співпраці з міжнародними партнерами, зокрема під час реалізації проекту, який підтримується урядом Японії. В рамках цього проекту вже було проведено due-diligence корпоративного портфелю найбільших непрацюючих кредитів державних банків, напрацьовано детальні рекомендації із врегулювання NPLs.

Кабінет Міністрів з урахуванням обговорення з новими наглядовими радами державних банків ухвалить у поточному році рішення, спрямовані на розширення та вдосконалення інструментарію, необхідного для подальшого розчищення балансів банків державного сектору від непрацюючих кредитів.

Позиція Ради. Рада затвердила та погодила до оприлюднення принципи реструктуризації заборгованості проблемних кредитів банків державного сектору.

Рада доручила Комітету (робочій групі) з урегулювання непрацюючих кредитів державних банків розробити загальні критерії вибору сценарію та підходи до врегулювання NPL (реструктуризації, продаж на аукціоні, списання) із залученням фахівців міжнародних фінансових організацій.

3. Кредитування державних монополій

На грудневому засіданні 2018 року Рада розглянула ризики, які спричиняє кредитування державних монополій державними банками. Для держмонополій державні банки залишаються ключовим кредитором.

Портфель державних компаній в українських банках на 01.11.2018 року перевищив 110 млрд грн (включно з фінансовими зобов'язаннями), з них близько 84% надано шести найбільшим державним монополіям. Понад 76% банківської заборгованості державних компаній було зосереджено в державних банках. На 01.07.2019 року заборгованість держпідприємств перед державними банками дещо знизилася. Водночас прибутки державних монополій до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань (EBITDA) збільшилися завдяки зростанню тарифів та підвищенню ефективності операційної діяльності. Тобто державні монополії здатні залучати фінансові ресурси на ринку.

Члени Ради погодилися, що частину банківських кредитів буде складно погасити в короткостроковій перспективі. Боржники мають достатній операційний грошовий потік для обслуговування боргів, але потребують суттєвих капітальних інвестицій або інвестицій в обіговий капітал. З огляду на відсутність значного прогресу у зниженні обсягу заборгованості державними компаніями перед державними банками, слід стимулювати менеджмент диверсифікувати джерела фінансування, зокрема залучати кредити у приватних банках та на міжнародних ринках.

Рада обговорила можливі шляхи врегулювання заборгованостей державних монополій перед державними банками.

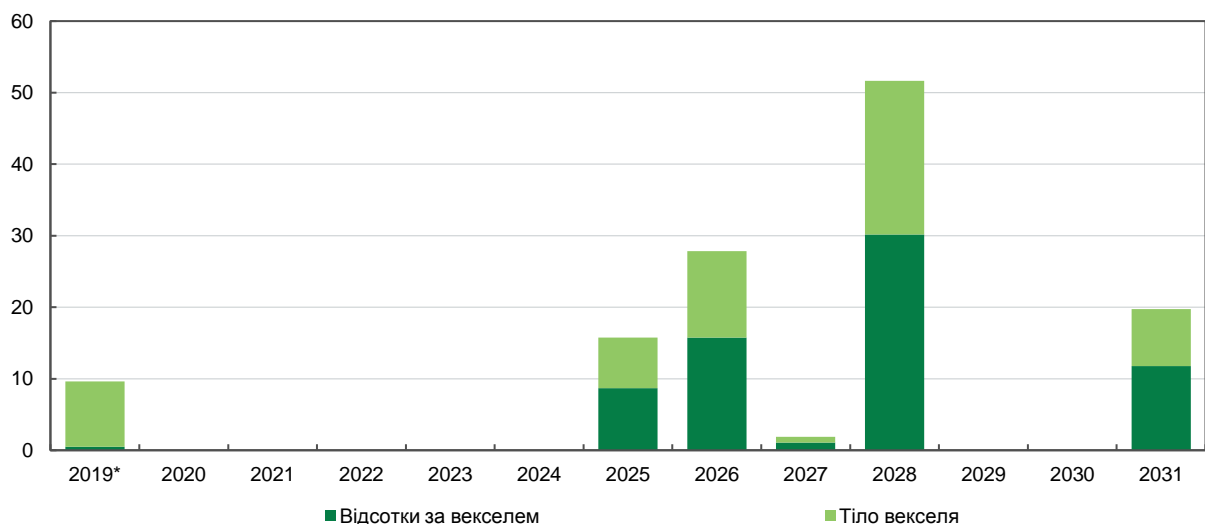
Позиція Ради. Учасники засідання погодилися із необхідністю формування середньострокової стратегії діяльності держмонополій. Вирішення цього питання потребує консультацій із банками, державними компаніями - позичальниками та міжнародними фінансовими організаціями.

4. Врегулювання потенційної неплатоспроможності ФГВФО

У звітному періоді Рада продовжила обговорення способів врегулювання проблеми надмірного боргового навантаження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО). У період здійснення масових виплат гарантованої суми відшкодування вкладникам неплатоспроможних банків ФГВФО підписав 8 кредитних договорів на загальну суму 79.71 млрд грн. Така заборгованість ФГВФО обумовлює певні побоювання в учасників банківської системи та потенційних інвесторів щодо можливого значного збільшення навантаження на банки-учасників системи гарантування.

Незважаючи на погашення частини взятих раніше кредитів, сумарні майбутні виплати за борговими зобов'язаннями ФГВФО залишаються великими, у першу чергу через відсотки. За кредитами станом на липень 2019 року вже сплачено понад 40 млрд грн, з них 20.15 млрд грн – за позиками НБУ, остаточний розрахунок за якими відбувся у січні 2019 року. Залишок за кредитами складають векселі, що надані Мінфіну у сумі 49.44 млрд грн. За відсотками за ними ФГВФО має сплатити у майбутньому понад 67.44 млрд грн. Тому питання реструктуризації позик Міністерства фінансів пов'язане із забезпеченням подальшої платоспроможності ФГВФО та дієвості системи фінансової безпеки країни. За домовленостями, досягнутими з МВФ, це питання повинно бути вирішене до кінця 2019 року.

Графік 11. Виплати ФГВФО за вексями Міністерству фінансів (сценарій без реструктуризації), млрд грн

*-фактично сплачено

Джерело: ФГВФО

Робочою групою, створеною рішенням Ради від 28 липня 2018 року, напрацьовано декілька сценаріїв врегулювання потенційної неплатоспроможності ФГВФО, зокрема розглядається модель реструктуризації заборгованості ФГВФО, що передбачає переведення частини його витрат в умовні зобов'язання. Їхнє виконання прив'язане до фактичного стягнення з посадових та пов'язаних осіб банків, чії дії призвели до неплатоспроможності цих банків. Робоча група повинна детально розглянути всі варіанти і запропонувати оптимальний варіант (включно із можливим врегулюванням на законодавчому рівні).

Досягнення додатного рівня капіталу ФГВФО є передумовою розширення переліку застрахованих суб'єктів з урахуванням вимог директив ЄС та поступового підвищення гарантованої суми вкладів.

Члени Ради також досягли згоди у необхідності опрацювання подальших змін у системі гарантування щодо:

- реструктуризації боргових зобов'язань ФГВФО;
- включення АТ «Ощадбанк» до системи гарантування вкладів фізичних осіб;
- внесення на законодавчому рівні плану збільшення гарантованої суми вкладів;
- імплементації директив Європейського Союзу щодо розширення переліку учасників системи гарантування, системи раннього реагування, механізму виведення банків із ринку, фінансування ФГВФО та інше.

Для реалізації вищезазначених кроків ФГВФО планує за сприяння Світового банку та ЄБРР залучити експертів.

Позиція Ради. Рада підтримала необхідність подальших змін у системі гарантування вкладів, у т.ч. імплементації директив ЄС щодо розширення переліку учасників системи гарантування, системи раннього реагування, механізму виведення банків із ринку, фінансування ФГВФО.

Робочій групі з впровадження заходів із врегулювання неплатоспроможності ФГВФО запропоновано опрацювати із залученням експертів МВФ та Світового банку пропозиції, які забезпечать платоспроможність ФГВФО вже до кінця 2019 року.

5. Подання фінансової звітності в єдиному електронному форматі iXBRL

Питання якісної та доступної корпоративної фінансової звітності обговорювалось на засіданні Ради у грудні 2018 року. Інформативність, коректність, цілісність, повнота та адекватність фінансової звітності є чи не головною передумовою довіри до компаній, ринку та економіки в цілому. Очікується, що оновлений порядок формування і подання фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності сприятиме спрощенню ведення бізнесу для українських компаній.

Запровадження нової системи фінансової звітності (далі – СФЗ) передбачає подання звітності в уніфікованому електронному форматі iXBRL⁶, підготовленої відповідно до таксономії UA XBRL МСФЗ, за принципом «єдиного вікна». Формат є загально визнаним міжнародним стандартом, що дозволяє опрацьовувати більші обсяги якісних та кількісних показників. На сьогодні орієнтовна кількість підприємств, які повинні будуть подавати фінансову звітність відповідно до вищезазначеної таксономії, становить близько 5000 (90% ВВП).

Схема 2. Перелік підприємств, які зобов'язані подавати фінансову звітність в єдиному електронному форматі

Підприємства, що становлять суспільний інтерес

- Емітенти, цінні папери яких допущені до торгівлі на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію
- Банки
- Страховики
- Недержавні пенсійні фонди
- Інші фінансові установи (крім мікро- та малих підприємств)
- Великі підприємства

Публічні акціонерні товариства

Підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення

Підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається КМУ

У форматі iXBRL будуть подаватися усі фінансові звіти та примітки до них, включаючи аудиторський звіт, відповідно до законодавства. Переможцем тендеру щодо закупівлі програмного рішення стала компанія VIZOR (Ірландія), яка відповідає за розробку та інтеграцію програмного забезпечення для СФЗ. Упровадження даної системи супроводжуватиметься масштабними навчальними заходами, почне функціонувати довідковий сайт frs.gov.ua. Фахівці, сертифіковані провайдером програмного забезпечення VIZOR, проводитимуть тренінги. Операційне управління центром збору фінансової звітності здійснюватиме НКЦПФР відповідно до законодавства.

Наприкінці грудня 2018 року НКЦПФР, Нацкомфінпослуг, Мінфін та НБУ оприлюднили таксономію фінансової звітності — склад статей та показників фінансової звітності, які підлягають розкриттю суспільно важливими підприємствами. У червні 2019 року відбулося

⁶ iXBRL (англ. Inline eXtensible Business Reporting Language – «вбудована розширювана мова ділової звітності») – відкритий стандарт обміну бізнес-інформацією, є розвитком формату XBRL, зручним для зчитування як машинами, так і звичайними користувачами. Широко використовується в багатьох країнах регуляторами ринків цінних паперів, банківськими регуляторами, податковими органами, а також національними статистичними агентствами. На даний час XBRL офіційно рекомендований до використання і підтримується Радою з МСФЗ для електронного складання звітності за стандартами МСФЗ.

успішне завершення першого етапу впровадження СФЗ у дослідну експлуатацію. Для реєстрації в СФЗ свої дані подали понад 1700 компаній. У липні 2019 року в рамках засідання Керівного комітету, на виконання Меморандуму про взаєморозуміння щодо розробки і запровадження системи фінансової звітності в єдиному електронному форматі iXBRL (далі – Меморандум) було затверджено верхньорівневий План підтримки та впровадження в пілотну експлуатацію СФЗ на 2019 рік. Також було прийнято рішення долучити до Меморандуму Державну службу статистики України.

Наступними етапами впровадження СФЗ буде розроблення автоматизованих форм збору первинних даних і корпоративних профілів суб'єктів звітування. У перспективі програмний комплекс стане єдиним каналом подання фінансової звітності в державні органи і регуляторні установи, що усуне дублювання.

Повномасштабний запуск СФЗ заплановано з 1 січня 2020 року. Суб'єкти звітування будуть зобов'язані подати річні аудійовані звіти у більшості до 30 квітня 2020 року або у інший термін відповідно до законодавства, з подальшим щоквартальним звітуванням.

Перехід України на новий формат iXBRL відкриє низку переваг як для користувачів, так і для тих, хто готує фінансову інформацію. Зокрема підприємства покращать якість своєї фінансової звітності. Для користувачів (включно із регуляторами) запровадження нового формату створить значну базу для аналізу, скоротить час для ухвалення рішень, дозволить своєчасно виявляти та реагувати на ризики, підвищить ефективність та допоможе скоротити витрати на нагляд.

Схема 3. Основні переваги переходу на новий формат iXBRL

Більша відкритість фінансової інформації про діяльність українських підприємств сприятиме покращенню інвестиційного клімату та допоможе підготувати ринки капіталу України до інтеграції з ЄС.

Позиція Ради. Рада визнала важливість та підтримала введення системи подання фінансової звітності у форматі iXBRL.

6. Наслідки судових рішень у справах за участю Приватбанку

У квітні 2019 року Рада зібралася позачергово у зв'язку з рішенням Окружного адміністративного суду Києва у справі про виведення Приватбанку з ринку, ухваленим не на користь НБУ та Мінфіну.

Члени Ради наголосили, що у 2016 р. був проведений ретельний аналіз у зв'язку з виведенням Приватбанку з ринку, і дії регуляторів були єдино можливими у тій ситуації з огляду на системне значення банку та кількість його вкладників. Держава була змушена рятувати банк задля збереження фінансової стабільності всієї країни. Цей порятунок коштував платникам податків більш ніж 155 млрд грн. Націоналізація Приватбанку була необхідним кроком та відбулася відповідно до норм чинного законодавства, була підтримана Радою національної безпеки і оборони та Урядом України.

Сьогодні Приватбанк є найбільшою та найприбутковішою фінансовою установою країни, клієнтами якої є 22 мільйони українців. Банк працює прозоро та стабільно, і повністю виконує свої зобов'язання перед клієнтами.

Учасники засідання обговорили можливі шляхи та сценарії захисту інтересів держави у судах.

Присутні представники міжнародних фінансових інституцій заявили, що їх установи вже виступили із заявами про підтримку позиції українських регуляторів фінансового сектору.

Позиція Ради. За результатами обговорення Рада констатувала:

- після прийняття рішення окружним адміністративним судом Києва про неправомірність виведення неплатоспроможного Приватбанку з ринку ситуація залишається спокійною та контрольованою. Банк працює у звичайному режимі, у повній мірі та вчасно виконує усі зобов'язання перед клієнтами;
- рішення про націоналізацію Приватбанку у грудні 2016 року було єдино можливим і єдино правильним. Альтернативою націоналізації була ліквідація банку із подальшою виплатою сум гарантованих депозитів фізичних осіб;
- рішення про виведення неплатоспроможного Приватбанку з ринку є досконало обґрунтованим як з правової, так і економічної позицій;
- масштаб збитків Приватбанку від кредитування бізнесів, пов'язаних із колишнім власником, перевищують 6% ВВП 2016 року;
- на порятунок Приватбанку витрати бюджету склали понад 155 млрд грн, тобто понад 3 500 грн у розрахунку на кожного жителя України;
- рішення окружного адміністративного суду Києва створює правову невизначеність, а отже і суттєві ризики для фінансової стабільності в Україні у майбутньому;
- рішення окружного адміністративного суду Києва створює загрози для подальшої співпраці із міжнародними фінансовими організаціями, зокрема МВФ, СБ та ЄБРР;
- рішення окружного адміністративного суду Києва ускладнює захист інтересів держави із відшкодування збитків у судових процесах із колишніми власниками в інших юрисдикціях.

З урахуванням вищезазначеного, Рада рекомендувала НБУ та Мінфіну підтримувати комунікації із громадськістю та міжнародними фінансовими організаціями, інформувати їх про хід оскарження рішення суду, можливі наслідки реалізації різних сценаріїв ходу судового процесу у майбутньому.